

Vitári Zsolt

A Hitlerjugend külföldi kapcsolatai (2001–2008)

Az „Akié az ifjúság, azé a jövő” ismert jelszava a 20. századra, az Európa- és a világszerte kialakuló és virágzó ifjúsági mozgalom hatására általános és közismert elvvé vált. Ma már nem tudhatjuk pontosan, hogy ki, mikor és hol mondta először ezt a szállóigét, annyi azonban bizonyos, hogy az első világháború után különös aktualitást nyert. Különösen így volt ez azokban a tekintélyelvű vagy diktatórikus rendszerekben, amelyek továbbélésük biztosítása végett előbb vagy utóbb valóban hozzáálltak az ifjúság megszervezéséhez. Spanyolország, Olaszország, a Szovjetunió és más országok mellett ide sorolhatjuk Németországot, amely a weimari demokrácia éveit és ezerszínű, a társadalom legszélesebb köreiből elismert ifjúsági mozgalmait követően a náci diktatúra keretében kezdte meg az egész ország ifjúságának fokozatos megszervezését és saját szellemében, illetve érdekében való képzését. S így volt ez a Horthy-korszak Magyarországon is, ahol – lévén itt nem létesült diktatúra – az ifjúságnak csak egy részét, de egyre nagyobb részét kívánták bizonyos állami érdekek szerint összefogni és nevelni.

Kutatási projektünk középpontjában a Hitlerjugend „külpolitikája” állt, ennek változásait követtük nyomon a kezdetektől – tehát az 1933 előtti időszakra is kitérve – egészen a második világháború végéig. A Hitlerjugend preferenciáinak megfelelően kiemelt helyet kapott Közép- és Délkelet-Európa térsége. E kapcsolattörténet újabb támpontot adott ahhoz, hogy milyen fontos szerepet játszott a térség Németország számára, s hogy milyen mértékben sorolhatók be ezek a kapcsolatok a Harmadik Birodalom hatalmi és expanziós politikájába.

Miután azonban nem volt lehetőségünk komplex módon – német, illetve az érintett országokban őrzött forrásokra egyaránt támaszkodva – bemutatni, hogy milyen kapcsolatot ápolott a Hitlerjugend a különböző kontinensek különböző országaival és milyen viszonyrendszer volt közte és az ott működő ifjúsági szervezetek között, erről a kiterjedt külkapcsolati tevékenységről csak általános, jóllehet meglehetősen terjedelmes képet tártunk fel. E kapcsolatok konkrét működését szélesebben csak Magyarország viszonylatában mutattuk be, mivel itt nyelvi felkészültségünk és a kutatási körülmények is lehetővé tették ezt. Amennyiben más országok esetében is születnek hasonló feldolgozások – mint ahogy létezik például egy-egy munka a francia–német, illetve a német–olasz ifjúsági kapcsolatokról –, lehetővé válik a HJ külügyi tevékenységének teljesebb elemzése is. Az ifjúsági kapcsolatok elemzésénél nem kerülhető el, hogy belehelyezzük azokat az általános külpolitikai kapcsolatrendszerbe, hiszen ezek többnyire szinkronban álltak egymással, noha arra is volt példa, hogy a Hitlerjugend, a német külügyminisztérium nem kis bosszúságára, külön utakra tévedt.

A kutatás eredményeként megszületett dolgozat műfaját tekintve nemcsak történeti kapcsolatokat feltáró monográfia, hanem csupán szervezettörténet, hanem egyben összehasonlító elemzés is, igaz, már csak a terjedelmi korlátok miatt sem térhetett ki a német ifjúsági kapcsolatok minden aspektusára.

A kutatás eredményeit számos folyóiratban és két monográfiában tettük közzé.

A projekt megvalósulását támogatta a Német Felsőoktatási Csereszolgálat (DAAD), a PTE NTK Német Történelem és Kultúra Délkelet-Közép-Európában Alapítványi Tanszék, az Institut für deutsche Kultur und Geschichte Südosteuropas e. V. an der Ludwig–Maximilians–Universität München, valamint a Magyar Tudományos Akadémia Támogatott Kutatóhelyek Irodája és az MTA–PTE „Magyarország, Európa és Ibero–Amerika” Kutatócsoport.